

ת"פ 20448/11/11 - מדינת ישראל - משרד התעשייה המסחר והתעסוקה נגד מוסא אל טורי, חסין אלטורי

בית דין אזורי לעבודה בבאר שבע

ת"פ 20448-11-11
21 נובמבר 2016

לפני כב' השופטת יעל אנגלברג שהם

מדינת ישראל - משרד התעשייה המסחר והתעסוקה
ע"י ב"כ עו"ד ששון יצחק

המאשימה:

נגד

1. מוסא אל טורי
2. חסין אלטורי
ע"י ב"כ עו"ד עלי אלקרינאוי

הנאשמים:

הכרעת דין

כנגד הנאשמים הוגש כתב אישום המייחס להם שתי עבירות על חוק עבודת הנוער, התשי"ג-1953 (להלן: "**חוק עבודת הנוער**") בגין העסקת שלושה ילדים מתחת לגיל 15 והעסקת ארבעה נערים בשעות לילה, עבירה על חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, התשנ"ו-1996 (להלן: "**חוק העסקת עובדים**") בשל עיסוק כקבלן כוח אדם ללא היתר וכן עבירה על חוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987 (להלן: "**חוק שכר מינימום**") בשל אי תשלום שכר המינימום.

האישומים

1. ביום **26.10.11** הוגש כנגד הנאשמים כתב אישום (להלן: "**כתב האישום**") הכולל אישומים בעבירות שונות. על פי הנטען בו, ביום **30.6.10** נערכה ביקורת יזומה על ידי מפקחי המאשימה ונמצא כי הנאשמים, כקבלני כוח אדם, העסיקו נערים והעמידו אותם לרשות מר משה עמר מבלי שהיה בידי הנאשמים רישיון מאת שר התעשייה המסחר והתעסוקה על פי חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם וזאת בניגוד להוראות סעיפים 2(א) ו-20(ב) לחוק העסקת עובדים (להלן: "**האישום הראשון**"). הנערים שהועסקו על ידי הנאשמים הם:

- אלטורי עבד גמעה

- אלטורי רנדה

- אלטורי אחמד

- אלטורי עאדל

- אלטורי מייסון

- אלטורי עבד בן חליל

(כולם יחד להלן באישום זה: "הנערים").

2. עוד נטען, כי הנאשמים העסיקו חלק מהנערים בעבודת לילה בניגוד להוראות סעיפים 24 ו-33א(2) לחוק עבודת הנוער (להלן: "האישום השני"). עבירה זו התייחסה לנערים כדלקמן:

- אלטורי עבד גמעה יליד, 25.2.94.

- אלטורי עבד בן חליל, יליד 11.1.95.

- אלטורי מאגד עלי, יליד 3.2.94.

- אלטורי בקרי, יליד 14.3.94.

3. כמו כן, נטען כי הנאשמים העסיקו ביום **30.6.10** נערים אשר היו באותה העת מתחת לגיל העבודה המותר על פי חוק וזאת בניגוד להוראות סעיף 2(א) ו-33א(1) לחוק עבודת הנוער (להלן: "האישום השלישי"). עבירה זו מתייחסת להעסקת הנערים כמפורט להלן:

- אלטורי רנדה, ילידת 16.12.96.

- אלטורי עאדל, יליד 30.7.96.

- אלטורי מייסון, יליד 1.10.96.

4. בנוסף נטען, כי הנאשמים העסיקו את הנער **אל טורי עבד אל עזיז**, בין התאריכים **27.6.10-30.6.10** מבלי ששולם לו מלוא השכר המגיע לו וזאת בניגוד לסעיפים 2(א) ו-14 לחוק שכר המינימום (להלן: "האישום הרביעי").

5. בפתח הדברים, כמצוות סעיף 182 לחוק סדר הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, הנני מודיעה כי החלטתי לזכות את הנאשמים מהעבירה של עיסוק כקבלני כוח אדם ללא רישיון כחוק שיוחסה להם

באישום הראשון ומעבירה על חוק שכר המינימום שיוחסו להם באישום הרביעי לכתב האישום.

גרסת הנאשמים

6. בתשובתם לכתב האישום הודו הנאשמים כי ניהלו במשותף עסק שבמסגרתו העסיקו נערים בעבודות שדה ובקטיף פלפלים בחממות שבמושב שרשרת בתקופה שבין **27.6.10-30.6.10**. עם זאת, כפרו הנאשמים ביתר העובדות המפורטות בכתב האישום ובהן כי שימשו כקבלני כוח אדם והעסיקו עובדים ללא היתר, כי העובדים הועסקו בעבודות לילה, כי העובדים הועסקו בהיותם מתחת לגיל העבודה המותר על פי חוק ובטענה כי לא שילמו לאחד העובדים את מלוא השכר המגיע לו על פי חוק שכר המינימום.

הראיות

7. מטעם המאשימה העידו מפקחי משרד התמ"ת מר גיל לוי (להלן: "**מר לוי**"), מר אברהם אבו מסעד (להלן: "**מר אבו מסעד**"), מר יהודה דנינו (להלן: "**מר דנינו**"), מר ליאור קולר (להלן: "**מר קולר**") ומר יאן לה גנק (להלן: "**מר לה גנק**"). עוד העיד מר משה (מוריס) עמר שבשטחו ובחממותיו בוצעו העבודות (להלן: "**מר עמר**").

כמו כן העידו הנערים שהועסקו על ידי הנאשמים ובהם: הגב' רנדה אל טורי בת מוחסן (להלן: "**רנדה**"), גב' אלטורי מייסון (להלן: "**מייסון**"), מר עאדל אלטורי (להלן: "**עאדל**"), מר אל טורי עבד אל עזיז (להלן: "**עבד אל עזיז**"), אלטורי עבד בן חליל (להלן: "**עבד בן חליל**").

המאשימה הגישה את המסמכים הבאים:

דוח פעולה מיום **30.6.10 (1/ת)**, דוח פעולה מיום **1.11.10 (2/ת)**, הסכם מיום **3.1.10** בין חסין לשדות השקעות בחקלאות ונדל"ן בע"מ (מר עמר) **(3/ת)**, הסכם בין חסין לבין שדות השקעות בחקלאות ונדל"ן ועינב הובלות **(1/4)-(2/ת)**, עדות מוסא מיום **5.7.10 (5/ת)**, עדות מוסא מיום **10.8.10 (6/ת)**, עדות מוסא מיום **28.3.11 (7/ת)**, עדות חסין מיום **23.3.11 (8/ת)**, עדות חסין מיום **28.3.11 (9/ת)**, דוח נוכחות **(10/ת)**, אישור קבלת שכר **(11/ת)**, חקירת גב' מייסון **(12/ת)**, חקירת מר עאדל מיום **30.6.10 (13/ת)**, חקירת מר אחמד אלטורי מיום **30.6.10 (14/ת)**, חקירת מר עבד אל עזיז מיום **30.6.10 (15/ת)**, חקירת מר עבד בן חליל מיום **30.6.10 (16/ת)**, תמונות הנערים, הרכב וחסיין מיום **30.6.10 (17/ת)-(1)-(3)**, תעודת עובד ציבור מיום **24.2.15 (18/ת)-(1)-(2)**, הודעת חסין מיום **30.6.10 (19/ת)**, חקירת חסין תחת אזהרה מיום **30.6.10 (20/ת)**, גמר חשבון מיום **9.7.10 (21/ת)**.

8. מטעם הנאשמים העידו הנאשמים עצמם.

טענות הצדדים

9. **לטענת המאשימה, בנוגע לאישום הראשון**, מאשר הנאשם 1 (להלן: "**מוסא**") בפני רשויות האכיפה כי הוא העסיק את הנערים, קיבל אותם לעבודה, ערך את סידור העבודה שלהם ואף הסיע אותם לעבודה, למעט יום אחד. המאשימה טוענת, כי מוסא נתן להם את הוראות העבודה בשטח, ערך את דוחות הנוכחות וסיכם עמם את שכרם. **באשר לנאשם 2** (להלן: "**חסינ**") טוענת המאשימה כי ההתקשרות עם מר עמר נעשתה אל מול חסינ וכך גם נערך סיכום החשבון עמו.

המאשימה טוענת לפיכך, כי יש לראות בנאשמים כמעסיקים במשותף אשר העסיקו את הנערים בניגוד להוראות החוק ומבלי שהיה בידיהם היתר להעסקה כקבלני כוח אדם. המאשימה טוענת, כי הנערים הועסקו בחממות המזמין מר עמר, כאשר הנאשמים סיפקו רק כוח עבודה ולא נתנו שירות.

המאשימה מוסיפה וטוענת בנוגע **לאישום השני** כי על ארבעת הנערים שהיו בגילאי 15-16 חל חוק חינוך חובה ולפיכך לא היה ניתן להעסיקם לפני השעה 08:00. המאשימה טוענת, כי הנאשמים העסיקו בחודש **יוני 2010** נערים בין השעות 05:30-13:30. לטענתה, כל אחד מהנערים עבד 4 ימים, היינו מדובר ב-16 יחידות עבירה. המאשימה מציינת כי העדים והנאשמים מסרו בבית הדין גרסאות שונות מאלה שנמסרו בפני המפקחים ואולם לאור כלל הראיות יש להעדיף את הגרסה המקורית שנמסרה בפני רשויות האכיפה.

באשר לאישום השלישי - העסקת ילדים מתחת לגיל המותר - טוענת המאשימה כי הנאשמים העסיקו 3 ילדים בעבודות קטיפ כי אשר בעת העבודה היו כבני 13 בלבד. לטענת המאשימה, משהודו הנאשמים כי העסיקו את הילדים ומשהודו כי לא בדקו את גילם קודם להעסקתם אין לקבל את טענתם כי העובדים שיקרו ביחס לגילאיהם.

באשר לאישום הרביעי - אי תשלום שכר מינימום - טוענת המאשימה כי על פי דוח הנוכחות היה העובד אמור לקבל שכר מינימום בסך של **₪ 535** בגין עבודה של 32 שעות בשכר של **₪ 16.69** ואולם מדוח התשלומים עולה כי העובד קיבל שכר של **₪ 500** בלבד. על כן, טוענת המאשימה, יש להרשיע את הנאשמים בעבירה של אי תשלום שכר מינימום כחוק.

10. **לטענת הנאשמים**, אכן בשלושת הימים הראשונים (27.6.10-29.6.10) העסיקו הנאשמים את העובדים, אך אין בכך כדי להצדיק הרשעה בעבירות הנטענות כלפיהם.

באשר לעיסוק כקבלני כוח אדם ללא רישיון - טענו הנאשמים כי יש להבחין בין קבלני כוח אדם המספקים עובדים לבין קבלנים הנותנים שירות. לטענת הנאשמים, אין בראיות שהוצגו בפני בית הדין כדי להוכיח שמדובר בקבלני כוח אדם. לטענתם, חסין הוא שפיקח עליהם בזמן העבודה, הביא אותם לעבודה ושילם את שכרם וכי מזמין העבודה מר עמר כלל לא נטל חלק בפעילות העובדים. הנאשמים ביקשו שלא ליתן משקל לעדותו של מר עמר וטענו כי מר עמר תמרן אותם על מנת להציג מצב כאילו אין לו כל נגיעה לביצוע העבודה.

באשר לאישום בדבר העסקת נערים בעבודת לילה - טענו הנאשמים כי מעדויות בבית הדין עולה במפורש כי העובדים החלו לעבוד בשעה 06:30 ולא ב-05:30 כפי שנרשם בחקירותיהם על ידי חוקר התמ"ת. הנאשמים טענו כי העובדים ציינו שהם יוצאים מהבית בשעה 05:30 ואין הם מגיעים לעבודה לפני השעה 06:00. כאשר מעדויות עולה שהארגונים ניתנים להם על ידי העובדים התאילנדים רק בשעה 06:15 לערך על כן טוענים הנאשמים כי יש לקבל את גרסתם לפיה לא החלו העובדים בעבודתם לפני השעה 06:30.

הנאשמים מציינים כי הנערים נחקרו שלא בשפתם וללא מתורגמן וייתכן מצב שהחוקר לא הבין את דבריהם באופן מדויק. על רקע זה טוענים הנאשמים שאין ליתן משקל לעדותו של עבד אל חליל ממנה עולה לכאורה כי עבד החל מהשעה 05:30. מה גם שזו אינה מתיישבת עם יתר הראיות שהובאו בפני בית הדין.

באשר לאישום בדבר העסקת עובדים מתחת לגיל החוק - טוענים הנאשמים כי על פי הדין ניתן להעסיק ילד שמלאו לו 14 שנה בתקופות חופשות לימודים בעבודות קלות, הנערים זכו למנוחה וקיבלו את שכרם כדן. הנאשמים מוסיפים וטוענים כי על אף החריגה בגיל, אין מדובר בסטייה משמעותית והנאשמים הוטעו מאחר והאמינו לדברי הילדים ביחס לגילאיהם ועל פי אמונתם ומראה גופם החיצוני סברו כי מדובר בילדים שגילם עולה על 14 שנים. עוד ציינו הנאשמים כי אלטורי עבד ציין בחקירתו הנגדית כי אמר לחסין שהוא בן 16.5 ומכאן משמדובר בנערים שהועסקו במסגרת חופשה מלימודים בסטייה מינורית של הפרשי הגילאים לצד תמימות וחוסר ניסיון של הנאשם, לא נתמלא היסוד הנפשי הנדרש בדבר הכוונה להעסיק את הילדים שלא כדן.

באשר לאישום באשר לאי תשלום שכר מינימום - טוענים הנאשמים, כי כלל העובדים קיבלו את שכרם על פי חוק וכי ג'ומעה שקיבל עבור 4 ימי עבודה ₪ 500 ואשר במועד האישום היה בן 16 ו-4 חודשים, זכאי היה לקבל נכון לשנת 2010 שכר שעתי בסך של ₪ 16.69 במכפלת של 7.5 שעות עבודה ו-4 ימים סך של ₪ 500.07, שזה השכר שקיבל. לפיכך, טוענים הנאשמים כי לא עברו כל עבירה בעניין זה.

הכרעה

11. בטרם יבחנו האישומים לפרטיהם יש להידרש לטענת הנאשמים בנוגע לזהות המעסיק. הנאשמים בחקירתם בפני חוקרי התמ"ת הציגו מצג שלפיו המעסיק הוא מוסא בעוד חסין רק סייע לו ביום 30.6.10 בשל מחלתו (ת/5, ת/20, ת/7). אלא שבסיכומיהם, שינו הנאשמים את טעמם וטענו כי המעסיק הוא חסין וכי למוסא אין כל קשר להעסקת הנערים.

12. אין לקבל את טענות הנאשמים. **ראשית**, בתשובתם לכתב האישום הודו הנאשמים כי הם שימשו כמעסיקים במשותף. **שנית**, הדברים עולים בבירור גם מהראיות שהובאו בפניי. בעוד חסין התקשר עם בעל החממות לביצוע העבודות (ת/3, ת/4), שני הנאשמים התקשרו עם הנערים, הסיעו אותם לעבודה, פיקחו עליהם, נתנו להם את הוראות העבודה ושילמו להם את שכרם (ת/10, ת/11; עדות הנערות רנדה עמ' 29-30 לפרוטוקול; מייסון עמ' 34 לפרוטוקול; עדות חסין עמ' 83 שורות 28-29, עמ' 84 שורה 21 לפרוטוקול; ועוד). יתר על כן, כעולה מת/21, מר עמר העביר את התשלום למוסא ומכאן כי קיים קשר בין מר עמר לבין מוסא ולא רק בין מר עמר לחסין והניסיון להטיל את האחריות להעסקה רק על אחד הנאשמים, אין לו יסוד. לפיכך, יש לראות בשני הנאשמים כמעסיקים במשותף.

האישום הראשון

13. לטענת המאשימה, הנאשמים העסיקו את הנערים (כמפורט בסעיף 1 לעיל) תוך שהם משמשים כקבלני כוח אדם, ומעמידים לרשות מר משה עמר את כוח העבודה של הנערים וזאת מבלי שהיה בידיהם רישיון מאת שר התעשייה המסחר והתעסוקה על פי חוק העסקת עובדים לעסוק כקבלני כוח אדם. כעולה מתעודות עובד הציבור (ת/18(1)-(2)) אין לנאשמים רישיונות לעסוק כקבלני כוח אדם, על כך לא הייתה מחלוקת.

14. בהודעתם בפני רשויות האכיפה הודו הנאשמים כי לא היה ברשותם רישיון כקבלני כוח אדם וצינו כי לא ידעו כי מוטלת עליהם חובה שכזו. חסין חזר על כך גם בעדותו בבית הדין (עמ' 86 שורות 11-12 לפרוטוקול וראו גם תעודות עובד ציבור מיום 24.2.15 - ת/18). אלא שבסיכומיהם טענו כי לא שימשו כקבלני כוח אדם אלא כקבלנים למתן שירותים.

מכאן, המחלוקת בין הצדדים נסובה בשאלה - האם יש להגדיר את הנאשמים כקבלני כוח אדם או שמא ניתן לראותם כקבלנים למתן שירותים?

15. בפרשת **אוזן** דן בית הדין הארצי באבחנה בין קבלן כוח אדם לבין קבלן שירות, וכך קבע:

"ההבחנה כפי שהיא עולה מן הפסיקה ומן הספרות המשפטית, בין קבלן כוח אדם לבין קבלן שירותים, ולעניינינו, ובשינויים המחויבים, 'קבלן משנה'. בקשר לכך

נקבע כי קבלן שירותים, הוא קבלן המספק מוצר מוגמר למזמין. קבלן השירותים הוא זה שיספק את חומרי הגלם, ככל שקיימים כאלה לצורך קבלת המוצר או השירות המוגמר, והוא שיפעיל את עובדיו ויפקח עליהם עד להשלמת המוצר המוגמר. לעומת זאת, קבלני כוח האדם מספקים לארגון עובדים זמניים. באופן זה, העבודה נעשית על ידי עובדי הקבלן בחצרו של המזמין, והמזמין הוא זה שמפעיל את העובדים, נותן הוראותיו, ומפקח על ביצוע העבודה (ראו פרופ' אמירה גלין, "מיקור חוץ (Outsourcing) 'מתמקרים' החוצה; ההיבט הארגוני והניהולי", שנתון משפט העבודה ז', 43, 46; עב 11/07 אל אור אילת תפעול ואחזקות בע"מ - מדינת ישראל מיום 11.8.08). ה'מזמין' לענייננו, ובקשר לחוק עובדים זרים וחוק קבלני כוח אדם הוא 'המעסיק בפועל'." (ע"פ 20422-01-11 גבריאל און נ' מדינת ישראל משרד התעשייה המסחר והתעסוקה, 4.8.2011).

16. הנאשמים טענו בעניין זה כי לא ניתן ללמוד מהעובדות שהובאו בפני בית הדין כי מדובר בקבלני כוח אדם. העובדים היו תחת פיקוחו של חסין, הוא שפיקח עליהם בזמן העבודה, הביא אותם ושילם את שכרם. לטענתם, הגם שמר עמר ציין כי התשלום לנאשמים נעשה על פי תפוקה, למעשה עבדו הנערים על פי שכר המינימום.

מר עמר נשאל לגבי תנאי ההתקשרות עם הנאשמים והשיב כי הוא נוהג להחתים את הקבלנים על הסכם בטרם תחילת העבודה. לטענתו, חתם עם חסין הסכם כללי עוד בחודש 1/10 כאשר ההתקשרות היא לביצוע עבודות קטיף. על פניו, מההסכם שנכרת בין הצדדים (ת/3) עולה כי ההתקשרות היא לביצוע עבודות קטיף קבלניות ולא לאספקת כוח אדם כאשר התשלום אמור להיעשות על בסיס קבלני ולא על פי שעות או ימי עבודה. עם זאת, עיון בהתחשבות בין מר עמר לבין הנאשמים מעלה כי זו נעשתה על בסיס מספר העובדים שסופקו במכפלה של תשלום בסך של 180 ₪ בגין כל עובד (ת/21). משנשאל מר עמר בעניין זה, השיב כי יום עבודה מחושב על פי כמות ארגזים, היינו, על פי הספק וכי לו עצמו אין כל חשיבות כמה עובדים ביצעו את ההספק (עמ' 72 ועמ' 76 לפרוטוקול).

על פניו, מדברים אלה, עולה כי הנאשמים סיפקו למר עמר שירות של עבודת קטיף. אלא שההתחשבות בין מר עמר לנאשמים (ת/21) תואמת אחת לאחת את דוח הנוכחות של העובדים (ת/10) ואין בפני כל אישור אחר המצביע כי הנערים עמדו בהספק כנטען על ידי מר עמר. עם זאת, אין חולק כי ביום הביקורת לא עבדו הנערים יום שלם ואף הביקורת שיבשה את יום העבודה וספק אם עמדו במכסה הנדרשת. אף על פי כן שולם להם בגין יום עבודה מלא.

17. כאמור, חוזי ההתקשרות מצביעים על התקשרות למתן שירות וכך אף לטענת מר עמר חושבה תמורת העבודה. יתר על כן, מהעדויות עולה כי הפיקוח על העבודה נעשה על ידי חסין וכי הגם שנטען על ידי מר עמר כי בכל אתר יש לו מנהל עבודה, לא נטען כי העובדים קיבלו הוראות ממנהל העבודה ולמעשה איש לא העיד על קשר כל שהוא בין הנערים לבין מי מטעם מר עמר.

מכאן, כי ממכלול העדויות עולה שהראיות נוטות להגדרת עיסוקם של הנאשמים כקבלני שירות והגם שברור כי השירות שסופק על ידי הנאשמים הוא כוח האדם לקטיף ותו לא, הרי שבהצטרף יתר הסממנים כמפורט לעיל

ניתן לומר כי קיים ספק לעניין הגדרת עיסוקם של הנאשמים כקבלני כוח אדם או כקבלנים המספקים שירות של עבודות קטיפ. ספק זה פועל לטובת הנאשמים.

על יסוד האמור, מצאתי כי יש לזכות מחמת הספק את הנאשמים מעבירה של עיסוק כקבלני כוח אדם ללא רישיון כחוק.

האישום השני

18. לטענת המאשימה, ביום **30.6.10** העסיקו הנאשמים את הנערים: אלטורי עבד גמעה, יליד 25.2.94 (כבן 16 שנים ו-4 חודשים במועד ההעסקה); אלטורי עבד בן חליל, ת.ז. יליד 11.1.95 (כבן 15.5 שנים במועד ההעסקה); אלטורי מאגד עלי, ת.ז. יליד 3.2.94 (כבן 16 שנים ו-4 חודשים במועד ההעסקה); אלטורי בקרי, ת.ז. יליד 14.3.94 (כבן 16 שנים ו-3 חודשים במועד ההעסקה), בעבודת לילה בניגוד להוראות חוק עבודת הנוער.

19. הוראות סעיף 24 לחוק עבודת הנוער שעניינן המועד הקובע לביצוע העבירה קובעות לעניין עבודת נער בלילה:

"(א) נער לא יועסק ולא ירכול בלילה.

(ב) "לילה" פירושו-

לגבי ילד - 12 השעות שבין 18:00 ובין 06:00;

לגבי צעיר - פרק זמן של 12 שעות ובהן השעות שבין 20:00 ובין 06:00.

(ביום 15.7.14 תוקן ס"ק (ב) לנוסח הבא: "בסעיף זה, "לילה", לגבי ילד וצעיר

שחוק לימוד חובה, תש"ט-1949, חל עליהם - פרק זמן של 12 שעות שבין

20:00 ובין 08:00 ולגבי צעיר שחוק חינוך חובה, תש"ט-1949, אינו חל

עליו, פרק זמן של 10 שעות שבין 22:00 ובין 06:00").

"ילד" הוגדר בסעיף 1 לחוק: "מי שעדיין לא מלאו לו 16 שנה", "צעיר" הוגדר כ"מי שמלאו לו 16 אך עדיין לא מלאו לו 18 שנה" ואילו "נער" הוגדר כ"ילד או צעיר".

המאשימה טענה כי משמדובר בנערים בני 15-16 שחל עליהם חוק חינוך חובה אסור היה לנאשמים להעסיקם בין השעות 08:00-20:00. אין יסוד לטענה זו. כמפורט לעיל, במועד ביצוע העבירה, הוראות החוק אסרו על העסקה לפני השעה 06:00 בבוקר. ההוראה האוסרת על העסקת קטין לפני השעה 08:00 בבוקר נכנסה לתוקפה רק ביום **15.7.14**, היינו לאחר מועד ביצוע העבירה ואף לאחר הגשת כתב האישום. מכאן, המחלוקת באישום זה נוגעת לשאלה האם עבדו הנערים קודם לשעה **06:00**.

20. **לטענת המאשימה**, החלו הנערים בעבודתם בשעה 05:30. לדבריה, טענתה הוכחה בהודעות הנערים והנאשמים עצמם כפי שנמסרו לחוקרי התמ"ת, הגם שאלה חזרו בהם מגרסתם בפני בית הדין.

21. **לטענת הנאשמים** מעדויות הנערים בפני בית הדין עולה כי החלו לעבוד בשעה 06:30 ואין לקבל את עדויותיהם בפני חוקרי התמ"ת שכן אלה נגבו ללא מתורגמן והנערים לא הבינו את החוקרים או לא הובנו על ידם.

22. לא מצאתי לקבל את טענת הנאשמים. כעולה מהדברים שהובאו בפני, חקירת חלק מהעדים לרבות חקירת חסין נעשתה על ידי מר אבו מסעד שהינו דובר השפה הערבית על בוריה (עמ' 62 לפרוטוקול; ת/20). אכן הודעתו של מר חסין נגבתה תחילה בעברית על ידי מר לה גנק, אך משביקש סיועו של מתורגמן ועוד בטרם נחקר כחשוד בעבירה, תורגמה החקירה משלב זה על ידי המפקח מר אבו מסעד.

23. הנאשמים עצמם הודו בחקירותיהם בפני חוקרי התמ"ת כי העסיקו את הנערים מהשעה 05:30. כך ציין מוסא בחקירתו בפני חוקר התמ"ת כי **"הם התחילו לעבוד בשעה 05:30 בבוקר ועד השעה 13:30 בצהריים"** (עמ' 5 לת/5). עוד אישר מוסא את רישום שעות העבודה אשר נרשמו על ידו בדוח הנוכחות ת/10 ובו צויין כי הנערים עבדו משעה 05:30 ועד לשעה 13:30. מוסא טען בפני החוקר כי אילו ידע שאסור להעסיק את הנערים בשעה 05:30, לא היה מעסיקם לפני השעה 06:00 בבוקר.

גם חסין אשר שהה באתר ביום **30.6.10** נשאל **"מתי התחילו הנערים המועסקים בחממה היום לעבוד?"** והשיב **"ב-5 וחצי בבוקר"** (ת/20, בעמוד 2). יתרה מזו, משנשאל **"מתי אספת את העובדים הבוקר ברכב?"** השיב **"בסביבות עשרה ל-5 בבוקר.."**. עוד ציין כי הם עובדים עד לשעה 13:30. בהמשך ציין כי לא היה מודע לאיסור העסקה לפני 06:00.

24. הנערים מייסון, עאדל, אחמד ועבד אל עזיז העידו בפני חוקרי התמ"ת כי החלו לעבוד בשעה 05:30 (ת/12, ת/13, ת/14, ת/15 בהתאמה). עבד אלחליל העיד כי החל לעבוד בשעה 05:00 (ת/16). בעדותם בבית הדין, שינו הנערים את גרסתם.

א. רנדה העידה בבית הדין כי עבדה רק יום אחד מהשעה 06:30 במשך כשעתיים אך הפסיקה לעבודה והוחזרה לביתה בשל כאב שיניים. על פי עדותה קיבלה בעבור אותו יום עבודה סך של 120-130 ₪. עוד ציינה רנדה כי באותה העת היתה כבת 14.5 שנים. שעה שלמעשה הייתה בת 13.5 שנים בלבד (עמ' 29 לפרוטוקול). בעדותה השיבה רנדה לשאלות שהופנו אליה כי **"אינה זוכרת"**, **"לא מכירה כלום"** ו**"לא יודעת כלום"** אך ידעה לומר כי סיפרה לחוקר שהחלה לעבוד בשעה 06:30.

ככלל, עדותה עשתה רושם לא מהימן וברור מעדותה כי היא אינה ששה לשתף פעולה. טענתה כי

קיבלה שכר בשיעור **120-130 ₪** בעבור עבודה של שעתיים, משוללת כל היגיון ואינה מהימנה (עמ' 30 לפרוטוקול). יתר על כן טענתה כי היא אינה מכירה איש נסתרה בעדותה שלה עת אישרה כי מייסון שעבדה עימה, היא בת דודתה (עמ' 31 לפרוטוקול).

ב. מייסון העידה כי עבדה יום אחד, הובאה לעבודה על ידי חסין וממנו קיבלה את שכרה. לדבריה, הדברים שנרשמו מפיה על ידי החוקר על פיהם עבדה כביכול מהשעה 05:30 בבוקר, אינם נכונים וכי היא החלה את עבודתה בשעה 06:30 וסיימה אותה בשעה 11:00 (עמ' 34 לפרוטוקול). עם זאת ציינה כי קיבלה בעבור יום העבודה סך של 120 ₪ (עמ' 36 לפרוטוקול). משנשאלה לפי איזה חישוב שולם לה השכר השיבה כי קיבלה 20 ₪ לשעה (עמ' 36 לפרוטוקול). גרסה זו אינה עולה בקנה אחד עם טענתה כי עבדה 4.5 שעות באותו היום והיא תואמת יותר את טענת המאשימה כי יום העבודה החל בשעה 05:30 והסתיים בשעה 13:30 עם חצי שעה הפסקה. נדגיש כי חקירת העדה נעשתה על ידי חוקר התמ"ת מר אבו מסעד בשפה המובנת לעדה.

ג. עאדל העיד בבית הדין כי החל לעבוד בשעה 06:30. עוד הודה כי חקירתו על ידי חוקר התמ"ת נערכה בשפה הערבית (שם ציין כי החל לעבוד בשעה 05:30) וגם עבד אל עזיז העיד בחקירתו הנגדית כי עבד מהשעה 06:30 עד לשעה 12:30. לדבריו קיבל 140 ₪ בעבור אותו היום (עמ' 59-60 לפרוטוקול).

משעומת עבד אל עזיז עם הדברים שמסר לחוקר התמ"ת (ת/15) על פיהם החל לעבוד בשעה 05:30 וסיים בשעה 13:30 השיב:

"יוצאים מהבית בשעה 05:30 עד שמגיעים לעבודה זה 06:00. יוצאים מהעבודה בשעה 12:30 עד שמגיעים הביתה זה 13:30-14:00"
(עמ' 60 לפרוטוקול).

מעבר לעובדה שאין הגיון בתשובותיו של עבד אל עזיז שהדרך לעבודה אורכת כחצי שעה ואילו חזרה ממנה אורכת כשעה וחצי, לא מצאתי מקום ליתן אמון בשינוי גרסתו שכן בפתח עדותו הודה העד כי בעת שהגיע לבית הדין משביקש ב"כ המאשימה לשוחח עמו לקראת עדותו, הורה לו חסין לבוא לשבת לידו ומנע ממנו ומהעדים האחרים של המאשימה לשוחח עם ב"כ המאשימה לקראת עדותם (עמ' 58 לפרוטוקול).

יתר על כן, בעוד שעבד אל עזיז טען בבית הדין כי עבד יום אחד בלבד, הרי שמדוח הנוכחות (ת/10) דוח התשלומים (ת/11) שנערכו על ידי מוסא עולה כי עבד 4 ימים וקיבל תמורתם 500 ₪.

ד. עבד אלטורי העיד כי עבד רק יום אחד תמורתו קיבל 135-140 ₪. משעומת עם העובדה עמוד 10

שדבריו סותרים את דוח הנוכחות (ת/10) ודוח התשלומים (ת/11) מהם עולה כי עבד 4 ימים, חזר על דבריו כי עבד יום אחד בלבד (עמ' 66 לפרוטוקול). עדותו בעניין זה לא היתה מהימנה כלל.

25. הנאשמים טענו כי יש להעדיף את עדויות הנערים בפני בית הדין על פני הודעותיהם בפני החוקרים. לא מצאתי מקום לקבל טענה זו. הוראות סעיף 10א לפקודת הראיות שעניינה אמרת עד מחוץ לבית המשפט, קובעת:

- "(א) אמרה בכתב שנתן עד מחוץ לבית המשפט תהיה קבילה כראיה בהליך פלילי אם נתקיימו אלה:
- (1) מתן האמרה הוכח במשפט;
- (2) נותן האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו;
- (3) העדות שונה, לדעת בית המשפט, מן האמרה בפרט מהותי, או העד מכחיש את תוכן האמרה או טוען כי אינו זוכר את תכנה.
- (ב) ...
- (ג) בית המשפט רשאי לסמוך ממצאיו על אמרה שנתקבלה לפי סעיף זה, או על חלקה, והוא רשאי להעדיף את האמרה על עדותו של העד, והכל אם ראה לעשות כן לנוכח נסיבות הענין, לרבות נסיבות מתן האמרה, הראיות שהובאו במשפט, התנהגות העד במשפט ואותות האמת שנתגלו במהלך המשפט, והטעמים יירשמו.
- (ד) לא יורשע אדם על סמך אמרה שנתקבלה לפי סעיף זה אלא אם יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה."

בהתקיים התנאים המנויים בסעיף, רשאי בית הדין לקבל אמרה של עד שנאמרה מחוץ לכתלי בית הדין כראיה קבילה ורשאי הוא אף להעדיף אותה על פני עדותו של העד בפני בית הדין.

26. בפרשת **מדינת ישראל נ' בית המשפט המחוזי באר-שבע**, התייחס בית המשפט העליון בשבתו כב"ץ למטרת סעיף 10א, וכך קבע:

"הסדר זה - אשר נועד לתת מענה למצוקה שנוצרה עקב לחצים קשים שהופעלו על עדי תביעה במטרה להניאם ממסירת עדות אמת - אפשר לבית-המשפט להעדיף את תוכן אמרתו של עד כפי שנרשמה בחקירתו במשטרה [בעניינו - בפני חוקרי המאשימה - י.א.ש]. על פני גרסה מאוחרת אותה מסר בעדותו בבית-המשפט, ואשר היא תולדה של הלחץ שהופעל עליו". (בג"ץ 11339/05 מדינת ישראל נ' בית המשפט המחוזי באר שבע, פד"י סא(3) 93, 20 (2006)).

כאמור, בעדותם בפני בית הדין שינו הנערים מגרסתם כפי שמסרו לחוקרי התמ"ת. אלא שעדותם בפני בית הדין לא היתה סדורה אלא מגומגמת ומדברית עבר אלעזר כמובא לעיל עולה החשש כי הנערים הושפעו על ידי הנאשמים. לפיכך, מצאתי כי יש להעדיף את אמרותיהם של עדים אלה או חלקים מהן על פני עדותם בפני בית הדין (ראו גם ע"פ 9613/04 **בן סימון נ' מדינת ישראל**, עמ' 12-13 ניתן ביום 4.9.06).

יתר על כן, מעדותו של מר אבו מסעד עולה כי המפקחים הגיעו לאתר בשעה 06:00 לערך (עמ' 43 לפרוטוקול). ומכאן, ודאי הוא שאין יסוד לטענה כי הנערים החלו בעבודתם רק בשעה 06:30.

27. מכלל האמור עולה כי אין ליתן אמון בגרסאות הנערים בפני בית הדין ויש להעדיף את הגרסאות שמסרו לחוקרי התמ"ת לפיהן החלו עבודתם בשעה 05:30 בבוקר ואשר עולות בקנה אחד עם דוח הנוכחות ודוח התשלומים (ת/10-ת/11) ועם גרסאותיהם של מוסא וחסין בטרם ידעו כי התנהלותם מנוגדת לחוק (ת/5, ת/20).

יצוין כי הודעתו של אחד (ת/14) הוגשה לתיק בהסכמה והגם שאחמד לא נחקר כלל, ב"כ הנאשמים עצמו מפנה אליה ומסתמך עליה בהודעתו מיום **21.2.16** בנוגע לקיומה של הפסקה בעבודה (עניין אליו נדרש בהמשך). כאמור, הודעה זו אינה מהווה ראיה בעלת משקל מהותי לשאלה בדבר שעות התחלת העבודה ואולם היא עולה בקנה אחד עם המסקנה שאליה הגעתי.

28. משלא נסתרה הטענה כי הנערים כולם הוסעו יחד למקום העבודה על ידי חסין ביום **30.6.10**, יש להסיק כי החלו כולם את עבודתם באותה השעה. משהתייחס האישום ל-4 נערים בלבד, נוגעת מסקנתי לנערים המפורטים בסעיף 2 להכרעת דין זו.

אשר על כן, מצאתי כי המאשימה הרימה את הנטל להוכיח כי הנאשמים העסיקו את הנערים בעבודת לילה וזאת בניגוד להוראות סעיף 24 ו-33א(2) לחוק עבודת הנוער וכי יש להרשיע את הנאשמים בעבירה זו.

האישום השלישי

29. לטענת המאשימה, העסיקו הנאשמים ביום **30.6.10** את אלטורי רנדה, ת.ז., ילידת 16.12.96 (כבת 13.5 שנים במועד ההעסקה); אלטורי עאדל, ת.ז., יליד 30.7.96 (כבן 13 שנים ו-11 חודשים במועד ההעסקה) ואת אלטורי מייסון, ת.ז., ילידת 1.10.96 (כבת 13 שנים ו-8 חודשים במועד ההעסקה) - בטרם מלאו להם 14 שנים, בניגוד לחוק עבודת הנוער.

30. הוראות סעיף 2 לחוק עבודת הנוער קובעות:

2. (א) לא יועסק ילד שעדיין לא מלאו לו 15 שנה.
- (ב) ילד שמלאו לו 15 שנה וחל עליו לימוד חובה לפי חוק לימוד חובה, תש"ט-1949 (בסעיף זה - לימוד חובה), לא יועסק אלא אם נתקיים אחד מאלה:
- (1) הילד עובד כחניך כמשמעותו בחוק החניכות, תשי"ג-1953;
- (2) (בוטלה);
- (3) ניתנה לגבי הילד הוראה לפי סעיף 5(ב)(1)(II) לחוק לימוד חובה, תש"ט-1949;
- (4) מפקח מטעם משרד החינוך והתרבות אישר כי הילד השלים חינוך חובה בתקופה קטנה מתקופת הלימוד המתאימה לגילו.
- (ב1) צעיר ומי שמלאו לו 18 שנה שחל עליהם לימוד חובה לא יועסקו בשעות הלימודים אלא בהתקיים לגביהם האמור בפסקאות (1), (3) או (4) שבסעיף קטן (ב).
- (ג) שר העבודה רשאי להתיר העסקת ילד שמלאו לו 14 שנה וניתן לגביו פטור לפי סעיף 5 לחוק לימוד חובה, תש"ט-1949; היתר על פי סעיף קטן זה יכול להיות כללי או מיוחד.
- 2.א. (א) ילד שמלאו לו 14 שנה, מותר להעסיקו בתקופת חופשת לימודים רשמית, על אף האמור בסעיף 2, בעבודות קלות שאין בהן כדי להזיק לבריאותו ולהתפתחותו, הכל כפי שיקבע שר העבודה והרווחה בתקנות ובתנאים שיקבע, לרבות מספר השעות שמותר להעסיק ילד כאמור; תקנות כאמור, או מקצתן, יכול שיחולו גם על העסקת ילד לפי סעיף 2(ג). (הדגשות שלי - י.א.ש.)

31. הנאשמים לא חלקו על כך שגילאי הילדים נמוכים מגיל 14 אלא שלטענתם מדובר היה בתקופת חופשה מלימודים והם הוטעו בעניין גילאי הנערים.

32. הגם שניתן לקבל את טענת הנאשמים כי הילדים יצאו כבר לחופשת הקיץ (אם הם לומדים בחטיבת הביניים), טענה זו לא הוכחה ואולם גם לא נסתרה ויש הגיון בצידה. ואולם, אין בכך כדי לאיין את העובדה שבהיותם מתחת לגיל 14 לא היו הנאשמים רשאים להעסיקם כלל.

טענת הנאשמים כי הוטעו ביחס לגילאי הילדים לא הייתה מהימנה עלי. הנאשמים טענו כי שאלו את הילדים לגילאיהם ואלו שיקרו בתשובתם. מהראיות עולה כי לפחות אחד הילדים (עאדל) הוא אחיינו של חסין (עמ' 41 לפרוטוקול) ומכאן טענת הנאשמים כי הנער שיקר לגבי גילו באומרו שהוא בן 16.5 בהיותו בן 13.5 שנים, אינה

מהימנה ושוכנעתי כי הנאשמים עצמו עיניהם והתעלמו מחובתם לברר את גילאי הילדים במדויק טרם העסקתם.

33. משהיו מודעים או היו צריכים להיות מודעים הנאשמים לגילם הצעיר של הילדים, מתקיים גם היסוד הנפשי הנדרש להרשעתם בעבירה של העסקת ילדים מתחת לגיל המותר על פי חוק. משכך, **הנני מרשיעה את הנאשמים בעבירה של העסקת 3 ילדים מתחת לגיל המותר על פי הדין וזאת בניגוד להוראת סעיף 2(א) ו-33(א)(1) לחוק עבודת הנוער.**

האישום הרביעי

34. **לטענת המאשימה**, העסיקו הנאשמים את הנער **אל טורי עבד אל עזיז ת.ז.** בין התאריכים **27.6.10-30.6.10** מבלי ששולם לו מלוא השכר המגיע לו וזאת בניגוד לחוק שכר המינימום. לטענת המאשימה שולם לעבד אל עזיז סך של **500 ₪** בעוד היה זכאי לקבל סך של **534 ₪** (16.69 ₪ שכר לשעה * 8 שעות ביום * 4 ימים).

35. המאשימה מסתמכת בעניין זה על הטענה כי הנערים עבדו 8 שעות ביום. אלא שמהודעתו של מוסא בפני החוקר (ת/5) עולה כי הוא נשאל לגבי הפסקה וענה כי העובדים קיבלו הפסקה של חצי שעה ביום. עדות זו עולה בקנה אחד עם הדברים שנאמרו על ידי עאדל בחקירתו לחוקר (ת/13) וכן בהודעתו של אחמד אשר הוגשה לתיק (ת/14). כאמור, הגם שאחמד לא נחקר כלל, ב"כ הנאשמים עצמו מפנה אליה ומסתמך עליה בהודעתו מיום 21.2.16.

משניתנה לעובדים הפסקה, יש לראותם כמי שעבדו 7.5 שעות ביום ועל כן השכר שלו היה זכאי עבד אל עזיז בגין 4 ימי עבודה עומד על סך של **500.07 ₪** (16.69 ₪ שכר לשעה * 7.5 שעות ביום * 4 ימים). משקיבל הנער סך של 500 ₪, קיבל את שכרו כדין.

36. על יסוד האמור, לא מצאתי שהמאשימה הרימה את הנטל להוכיח כי הנער לא קיבל את שכר המינימום כחוק ויש לזכות את הנאשמים מעבירה זו.

היסוד הנפשי

37. על פי הוראות סעיף 33 לחוק עבודת הנוער, העבירות נשוא כתב האישום הן עבירות מסוג אחריות קפידה, שאין בצידן צורך להוכיח קיומו של היסוד הנפשי (ר' גם יעקב קדמי **על הדין בפלילים**, חלק א', עמ' 289 (2012)).

סעיף 22 לחוק העונשין התשל"ז-1977, קובע:

עמוד 14

"(א) אדם נושא באחריות קפידה בשל עבירה, אם נקבע בחיקוק שהעבירה אינה טעונה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות; ואולם, אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לבטל את האחריות בשל עבירות שחוקקו טרם כניסתו לתוקף של חוק זה ונקבע בדין שאין טעונות הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות. לענין סעיף קטן זה, "בדין" - לרבות בהלכה פסוקה.

(ב) לא יישא אדם באחריות לפי סעיף זה אם נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן למנוע את העבירה; הטוען טענה כאמור - עליו הראיה."

מכאן, בעבירות נשוא כתב האישום על המאשימה להוכיח את קיומן של היסודות העובדתיים של העבירות בלבד והנטל להוכיח כי עשו כל שביכולתם להמנע מן העבירות, מוטל על כתפי הנאשמים. כמפורט לעיל, לא מצאתי כי הנאשמים עשו כן.

אחרית דבר

38. לאור כל האמור, מצאתי כי המאשימה הרימה את הנטל להוכיח כי הנאשמים ביצעו עבירות של העסקת 4 נערים בעבודת לילה וכן עבירות של העסקת 3 ילדים מתחת לגיל המותר על פי הדין וזאת בניגוד להוראות סעיפים 2(א) ו-33(א)(1), 24 ו-33א(2) לחוק עבודת הנוער.

משכך, **הנני מרשיעה** את הנאשמים בביצוע העבירות המפורטות באישום השני והשלישי לכתב האישום והכוללות עבירה של העסקת 3 ילדים מתחת לגיל המותר על פי הדין וזאת בניגוד להוראת סעיף 2(א) ו-33(א)(1) לחוק עבודת הנוער ועבירה של העסקת 4 נערים בעבודת לילה וזאת בניגוד להוראת סעיף 24 ו-33א(2) לחוק עבודת הנוער, התשי"ג-1953.

הנני מזכה את הנאשמים מביצוע העבירות המפורטות באישום הראשון - עבירה על סעיפים 2(א) ו-20(ב) לחוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, התשנ"ו-1996 בשל עיסוק כקבלן כוח אדם ללא היתר וכן באישום הרביעי - עבירה על סעיפים 2(א) ו-14 לחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987 בשל אי תשלום שכר המינימום.

39. **בהתאם להחלטה מיום 10.3.16, תשלח הכרעת הדין לצדדים בדואר.**

נקבע לשמיעת טיעונים לעונש ליום 21.12.16 שעה 09:00.

ניתנה היום, כ' חשוון תשע"ז, (21 נובמבר 2016), בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.